

En internationell innovationsstrategi för Skåne

2012-2020

Innovation är den entreprenöriella process som ger en idé ett värde.

Varför en internationell innovationsstrategi för Skåne?

I en tid med stora globala utmaningar, stora demografiska förändringar och ökad global konkurrens är hög kunskap och stark innovationskraft avgörande faktorer för Europas internationella konkurrenskraft och vår levnadsmiljö.

Behovet av forskningskunskap växer ständigt och i Skåne finns inom många områden excellence, hög kunskap och många idéer. Trots detta är vår innovationskraft i ett internationellt perspektiv alltför svag. Detta är också ett europeiskt problem. Speciellt viktigt är befintligt näringslivs framtida förmåga till innovation. Ökad innovationskraft för tillväxt har därför en central placering i Europa 2020 strategin, en kommande svensk innovationsstrategi och en Internationell Innovationsstrategi för Skåne.

I EU 2020 strategin konstateras att den största utmaningen för EU och medlemsländerna är att skapa ett mer strategiskt förhållningssätt till innovation. Ett förhållningssätt där *innovation* ingår som en överordnad politiskt målsättning och där alla instrument, åtgärder och finansieringsmöjligheter är utformade så att de bidrar till att insatserna är sammanhängande och förstärkande.

Vår strategi har ambitionen att vara djärv, integrerande och strategiskt sammanhållen för att svara upp mot det kommissionen beskriver i Innovation Union. Strategin ska vara ett verktyg för utveckling och tillväxt i Skåne. Målet är att strategin ska bli en angelägenhet för aktörer i Sverige, Europa och globalt. Strategins yttersta mål är en inkluderande, smart och hållbar tillväxt.

Den internationella innovationsstrategin för Skåne är huvuddokumentet med tre delar. Strategin beskriver VAD i form av en vision, förutsättningar för att nå visionen samt sex övergripande strategier. I ett antal dokument beskrivs VARFÖR i formen av fördjupade analyser, utvärderingar och bakgrundsrapporter¹. Den sista delen är en konkretisering och beskriver VAD och VEM i formen av en samhandlingsplan.

Analysmaterialet, strategin och samhandlingsplanen speglar det regionala, nationella och internationella samspelet. Dokumenten ägs av Forsknings- och Innovationsrådet i Skåne (FIRS) och Soundingboard Innovation i Skåne (SIS). De är ett strategiskt råd respektive ett forum där universitet, högskolor, kommuner, arenor, näringsliv, offentlig sektor och studentrepresentanter gemensamt arbetar för att stärka innovationskraften och förutsättningarna för tillväxt. FIRS och SIS är exempel på ledningsgemenskaper.

Innovationsstrategin är ett strategiskt underlag till den nationella innovationsstrategin vilken regeringen avser besluta om 2012. Den är också ett av de gemensamma underlagen till en kommande forsknings- och innovationsproposition och den OECD-studie som genomförs i Skåne 2011-2012. När dessa underlag redovisas kommer strategin och samhandlingsplanen att ses över.

¹<http://www.skane.se/sv/Webbplatser/Naringsliv-Skane-samlingsnod/Naringsliv-Skane/Innovationssystem/Konferens-7-nov-Skans-inkovationskraft/>

Nulägesanalys

De senaste åren har ett omfattande arbete genomförts i Skåne för att långsiktigt utveckla innovationssystemet och stärka innovationskraften. Arbete har genomförts av aktörerna i regionen, VINNOVA och Tillväxtverket.

Bland annat genomfördes "Skånsk Innovationskraft – en nulägesanalys" 2009, en självvärdering för att få en tydligare bild av innovationssystemet. Det har också gjorts en nätverksanalys, en funktionsanalys och en internationell granskning, vilket ligger till grund för handlingsplaner och pågående arbete.

Av dessa studier framkommer bland annat att relativt stora resurser satsas i tidiga skeden för att fånga upp idéer som har förutsättningar att bli nya företag men att stödstrukturen för företag i tillväxtfas är svag. I nulägesanalysen konstateras också att strukturen för att fånga upp tjänsteinnovationer är svag, att tillgången på riskkapital är för liten och att behovet av en systematisk omvärlds- och marknadsanalys är stort men inte tillgodosett. Analysen visar också att det krävs en bättre samordning av olika aktörers insatser, liksom en ökad internationalisering av de stödjande organen.

Vision

Europas mest innovativa² region 2020

Genom regional, nationell och internationell samhandling ska Skåne utvecklas till en attraktiv internationell innovationsmiljö. Fundamentet i strategin är kraftfull satsning på att stärka Skånes innovationskultur och innovationsförmåga. En kultur som växer ur den kreativitet, den öppenhet och den mångfald som idag finns i Skåne.

På denna plats och i denna miljö är målet att utveckla en unik förmåga inom ett antal innovationsområden där drivkraften bland annat är globala utmaningar och en global marknad. Strategin ska stödja kunskapsutvecklingen inom de innovationsområden där Skåne har bäst förutsättningar för att skapa en stark innovationskraft. Vi ser idag en stark innovationskraft inom exempelvis de öppna globala innovationsområdena personlig hälsa och smarta hållbara städer/regioner. I innovationsområdena ska en internationell förmåga utvecklas genom att kunskapsbaserade öppna innovationsarenor stimuleras till internationell samhandling. Ansatsen ska vara bred, inkluderande och stimulera till nya initiativ. Utvecklingen av nya innovationsområden ska stimuleras genom satsningar på till exempel deltagande i internationella nätverk och framtidsstudier.

Utveckling av kunskapsbaserade öppna innovationsarenor inom exempelvis materielvetenskap, livsmedel, media, mobil kommunikation, turism, logistik, packaging, cleantech, city training och life science är verktyg i skapandet av framtidens innovationer.

När ett nytt öppet internationellt ekosystem för innovation ska designas, blir förmågor som samordning, samhandling och förmåga att fatta kollektiva beslut allt viktigare. I denna

² Innovation är den entreprenöriella process som ger en idé ett värde, innovation är också ett förhållningssätt.

Forsknings- och Innovationsrådet (FIRS)

Soundingboard Innovation i Skåne (SIS)

förändring behövs ny kunskap och kompetens som kan ge kraft till strategin. Efterfrågan av innovationer stimuleras och förutsättningar som regelverk och arbetskultur bör förbättras. Andra områden som behöver utvecklas är stödfunktionerna för innovation samt förmågan att kommunicera innovationsstrategin, förutsättningarna och resultatet. Förverkligandet av visionen och genomförandet av strategierna kan bland annat ske i formen av en gemensam, effektiv och konkret samhandlingsplan.

Förutsättningar för att nå visionen

Globala utmaningar

Under senare år har de stora globala utmaningarna, Global Challenges, fått en allt större betydelse. Det är tydligt att dessa utmaningar inte kan lösas av ett enskilt företag, universitet eller enskilda nationer utan kräver ett effektivt samspel mellan politik, näringsliv och forskning. I ett globalt perspektiv ställs därför nya och kvalificerade krav på vår förmåga.

Behovet att hitta lösningar på nya stora samhällsfrågor har skapat en insikt om att offentliga aktörer måste vara drivande genom att ställa utmanande krav på lösningar som inte finns idag. Offentliga aktörer som Region Skåne och skånska kommuner kommer att agera proaktivt i exempelvis hälso- och sjukvårdsystemet och i klimat- och energifrågor samt stödja utvecklingen av systeminnovationer genom exempelvis innovationsupphandling.

De globala utmaningarna utgör en stor marknad. Genom en kraftfull satsning på globala utmaningar skapas förutsättningar för att nå nya kunder på nya marknader.

Målet är därför att utveckla samspelet mellan näringsliv, akademi, offentlig sektor och andra samhällsaktörer. Vårt mål är att strategin ska bli internationellt ledande kring samarbeten när det gäller att erbjuda attraktiva lösningar på stora utmaningar som en långsiktigt hållbar miljö, en hållbar energiförsörjning, en åldrande befolkning och en effektiv integration.

Skåne - en attraktiv internationell plats och innovationsmiljö

Skåne är en internationell plats med ett globalt flöde av människor, kunskap, innovationer, varor och tjänster. Det globala flödet kan inte styras utan enbart attraheras. Strategin är därför utformad för att stärka den internationella attraktionskraften.

För att skapa en stark attraktionskraft krävs en förmåga att attrahera arbetskraft till näringsliv och offentlig sektor, studenter till högre utbildning och forskare. Sambanden är komplexa och det är inte enbart en fråga om att erbjuda bra studie- och forskningsmiljöer. Minst lika viktigt är att erbjuda attraktiva boende- och livsmöjligheter för människor i regionen och skapa trygga arbetsmiljöer. Det ska finnas ett spännande kulturliv, en öppenhet och tolerans och en mångfald av människor i Skåne.

En stark innovationskultur

Innovationer uppstår bara då rätt förutsättningar finns. Strategin ska skapa förutsättningar och stimulera varje individ i Skåne att utveckla sin kreativitet och sitt entreprenörskap.

En stark innovationskultur är en förutsättning för att Skåne ska uppfattas som en attraktiv internationell plats och innovationsmiljö. Stora insatser ska göras för att utveckla och stärka

Forsknings- och Innovationsrådet (FIRS)

Soundingboard Innovation i Skåne (SIS)

den skånska innovationskulturen. Insatserna ska stärka och utveckla den kultur som finns men också stödja utvecklingen av nya kulturer som sociala innovationer och samhällsentreprenörskap.

Innovationskultur byggs genom ett innovativt förhållningssätt. Strategins mål är att möjliggöra ett innovativt förhållningssätt som tillvaratar och utvecklar innovationskraften hos alla i Skåne.

Förmåga

En stark innovativ förmåga måste stimulera och respektera olikheter, variation och en entreprenöriell förmåga att lära om snabbare än andra. Med en stark systemisk innovationsförmåga stärks den internationella konkurrenskraften och tillväxt skapas.

Innovation kan inte planeras fram eller styras på samma sätt som t ex produktion. Lösningar kommer inte sällan till av en slump eller som en biprodukt till andra lösningar. Det är oftare lämpligare att arbeta med innovationsmodeller snarare än system som ger intryck av att något kan planeras fram, vilket bara delvis är sant. Innovationsmodellerna för regionen ska bygga på öppenhet, mångas delaktighet samt respekt för de olika medverkandes kunskaper och arbetssätt. Modellerna ska vara dynamiska så att de utan svårighet kan anpassas till förändrade yttre förutsättningar. Förmågan att snabbt ändra riktning måste vara hög.

Samhandling

Regional, nationell och internationell samhandling är en förutsättning för att Skåne ska kunna utveckla sin potential och bli internationellt attraktiv plats. Samhandling förutsätter tillit och öppenhet. Stora ansträngningar ska göras för att skapa tillit och stärka relationer inom Skåne, nationellt och internationellt.

En stark innovationskraft bygger i allt större utsträckning på förmågan till samhandling. Hittills har många aktörer till stora delar fokuserat på det som man i teorin kallar för systemoptimering och excellence. Satsningar på innovation har främst byggts på tanken om att stärka företagen genom klustersatsningar, existerande styrkeområden/sektorer och hela värdekedjor.

Vi ser just nu stora globala behov och en stor marknad inom områden som berör personlig hälsa, hållbara städer och en åldrande befolkning. Behovet av en stark innovationsförmåga har därför ökat dramatiskt. I praktiken innebär det att vi måste stödja framväxten av nya områden som ännu inte är definierade, dessa områden kommer att växa fram i korsbefruktningen mellan olika sektorer eller vetenskapliga discipliner allteftersom behov uppstår. Behovsdriven innovation med marknad och kund som utgångspunkt kommer att få allt större betydelse.

Den påbörjade utvecklingen av klusterinitiativ, med fokus på excellence och optimering till kunskapsbaserade öppna innovationsarenor med fokus på öppen innovation, kommer att få stor betydelse.

Entreprenörskap

Entreprenörskap är drivkraften i den process som skapar innovationer. Vi ska stimulera arbetet kring entreprenörskap i skolan genom att utveckla elevernas nyfikenhet, kreativitet

Forsknings- och Innovationsrådet (FIRS)

Soundingboard Innovation i Skåne (SIS)

och initiativförmåga. Det är viktigt att stödja de speciella förmågor som krävs för att starta och driva företag. Inre drivkrafter och motivation är viktiga för det entreprenöriella lärandet i alla åldrar, från förskola till vuxenutbildning.

Ett entreprenöriellt lärande inom utbildningssystemet, där attityder, förmågor och förhållningssätt till entreprenörskap stimuleras, kan vara ett sätt att förbereda elever för de utmaningar som finns i dagens samhälle.

Bristen på entreprenörer är en av våra stora utmaningar. Det är därför viktigt med ett öppet förhållningssätt och att uppmuntra allas initiativkraft och entreprenörskap, inom samhällets alla delar.

Forskning

Frågor som rör forskningens infrastruktur ska uppmärksammas. En särskild fråga är regionens brist på forskningsinstitut. Skåne/Blekinge saknar forskningsinstitut, något som kan försvåra samarbetet med näringslivet. Vi bör därför aktivt arbeta för att attrahera institut till Skåne. Strukturomvandlingar har medfört att flera företag flyttat sina forskningsavdelningar från Sverige samtidigt som den allt snabbare utvecklingstakten ställer krav på nya, snabbare och tätare modeller för samverkan mellan näringsliv och akademi.

Små- och medelstora företag behöver ett aktivare samarbete med universitet och högskolor. Nya former för att öka tillgängligheten på kunskap ska utvecklas. Fokus ska sättas på såväl tempo som tillgänglighet. Små, kunskapsintensiva företag har som regel lätt att samarbeta med akademien om det inte vore för brist på ekonomiska resurser, medan andra företag känner ett kulturellt avstånd som fordrar helt nya arbetssätt för att kunna överbryggas. Redan idag pågår ett kvalificerat utvecklingsarbete kring de forskningsmiljöer som kommer att skapas genom etableringen av till exempel MAXLab IV, ESS och Ideon Medicon Village

Kompetens/Utbildning

För både näringsliv och offentlig förvaltning är den högre utbildningen av minst lika stort intresse som forskningen. Vi kan förvänta oss en ökad konkurrens om välutbildade både på nationell nivå men kanske framför allt inom Öresundsregionen där Danmark redan idag har stor arbetskraftsbrist inom viktiga områden.

Några initiativ som lyfts fram särskilt i EU2020 och som har stark koppling till kompetensfrågan är: *"Innovation Union"*, *"Unga på väg"*, *"Industripolitik för en globaliserad tid"* och *"En agenda för ny kompetens och nya arbetstillfällen"*. Här har kommunerna viktiga uppdrag, inte bara inom utbildning utan i kopplingen mellan näringsliv, utbildning och forskning.

Vi ser det strategiska arbetet med att skapa bra förutsättningar för en välfungerande regional arbetsmarknad, och en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning som ett prioriterat arbete.

Finansiering

En viktig förutsättning i en innovationsprocess är att det finns finansiella instrument för hela värdekedjan. Behovet är tydligt i de tidiga faserna men även i den senare tillväxtfasen. Det

skånska innovationsstödssystemet har ett starkt fokus på des tidiga faserna. Nya finansieringslösningar kan behöva utvecklas.

I tillväxt/expansionsfasen är behovet av finansiering dock större än tillgången. Vi ser därför ett stort behov av att de finansiella instrumenten anpassas efter olika företags och branschens behov. Kravet på riskvilligt kapital och exitstrategier ser olika ut mellan t.ex. life science, tillverkningsindustri, kultur, tjänstesektorer och samhällsinnovationer. Vi kommer därför att lägga särskild kraft på att göra de finansiella instrumenten mer flexibla för att kunna matcha och bättre möta den mångfald som finns i Skåne.

Strategier för att stärka skånsk innovationskraft

Sex övergripande strategier har identifierats för att stärka den skånska innovationskraften. Strategierna redovisas utan inbördes ordning, men är beroende av varandra för att få full verkan.

1. Utveckla det systemiska ledarskapet

För att stärka innovationskraften i Skåne ska det systemiska ledarskapet vidareutvecklas. En systemledningsgemenskap är en av de mest prioriterade insatserna i strategin. En viktig del i detta arbete är att synliggöra hela systemet, skapa en större förståelse för systemperspektivet samt att formulera mål för det gemensamma utvecklingsarbetet. Vi har som ett första steg bildat FIRS, forsknings- och innovationsrådet i Skåne samt Soundingboard Innovation i Skåne (SIS), ett samarbetsforum för Skånsk Innovationskraft.

Ett systemiskt ledarskap kräver öppenhet, transparens och utvecklad funktion för gemensam omvärlds- och marknadsanalys.

2. Vidga synen på vad innovation är för något – inkludera flera!

En stark innovationskraft kräver en vidgad syn på innovation och ett inkluderande förhållningssätt. Det krävs också en förmåga att engagera många parter och krafter som kan bidra och agera för den gemensamma tillväxten.

För att stärka innovationskraften i hela regionen ska innovationsansatsen vidgas. Nya arbetsmetoder och nya perspektiv på innovation ska uppmuntras. Detta kan exempelvis innebära nya satsningar på samhällsinnovationer, kreativa näringar samt tjänster och upplevelser.

3. Effektivisera stödstrukturen för innovation

Genom att stärka den gemensamma helheten, främja öppenhet och synliggöra sammanlagda resurser finns en potential att effektivisera och stärka rollerna i stödstrukturen för innovation. Finansiering, styrning och uppföljning ska vid behov utvecklas. Vi kommer att vara öppna för att ersätta gamla arbetssätt och ifrågasätta värdet av våra organisationer och insatser. Vi måste bli bättre på att ge entreprenörerna de stöd och förutsättningar som krävs för att lyckas. Detta är ett centralt område och en viktig del för vidare arbete i en samhandlingsplan.

4. Utveckla nya innovativa områden och nya kreativa miljöer

Att stärka förmågan att identifiera och utveckla nya områden för innovation "vita fält" är en av framgångsfaktorerna för systeminnovation och en starkt skånsk innovationskraft. Det finns stor potential till samverkan i skärningspunkterna mellan regionens olika styrkeområden men också mellan olika branscher och kunskapsområden.

För att skapa tillväxt i nya innovationsområden krävs nya arbetssätt och ny förmåga. Systeminnovation är ett av dessa. Systeminnovation är ett genomgripande förhållningssätt för politik, akademi, näringsliv, kunder och användare. Vi kommer gemensamt att arbeta för att skapa förutsättningar för systeminnovationer och gemensamt driva innovationsarbetet.

Det pågår redan idag många olika satsningar för att attrahera och stärka det kreativa kapitalet i regionen. Dessa satsningar är mycket viktiga och ska därför utvecklas. De bör koordineras med andra satsningar så att de förstärker varandra. Vi måste inleda ett arbete för hur vi kan utveckla nya innovativa miljöer utifrån nya behov.

5. Utveckla internationell samhandling

För att skapa tillväxt på den globaliserade marknaden måste vår internationella konkurrenskraft stärkas. Högskolorna och universiteten, företagen men även offentliga aktörer måste utveckla formerna för att stärka sin internationella konkurrenskraft. Att få tillgång till internationell kunskap är nödvändigt för att skapa en unik innovativ förmåga. Kunskapsproduktionen i regionen måste därför genomföras tillsammans med de bästa i världen. Vi bör därför gemensamt utveckla starkare och större internationella nätverk. De öppna innovationsarenorna ska stimuleras att utveckla fler strategiska allianser och att stärka den internationella kopplingen. Vi måste arbeta för att utveckla olika former av samarbeten med andra regioner inte minst Öresundsregionen.

Omvärldsbevakning och omvärldsanalys har ökat starkt i komplexitet i och med en tilltagande globalisering, snabbare förändringstakt och en i det närmaste fri tillgång till information. Vi måste förbättra samutnyttjandet av resurserna och i högre grad än nu dela på den samlade informationen. Målet är att snabbt skapa en kraftig ökning av utbytet.

6. Stärk innovationskraften i befintligt näringsliv och offentlig verksamhet

Sverige har av tradition ett nära samarbete mellan vissa delar av näringslivet och akademien, exempelvis läkemedels- och fordonsindustrin och ICT-sektorn. En allt snabbare utvecklingstakt ställer krav på nya, snabbare och tätare modeller för samverkan mellan näringsliv och akademi. Små- och medelstora företag behöver ett aktivare samarbete med högskolorna för att stärka innovationsförmågan. Det har saknats effektiva former för att samverka med företagen. Stärka relationer och nya metoder som fokuserar på att stärka innovationskraften inom befintligt näringsliv, samverkan mellan stora och små företag är viktigt och avgörande. Offentlig sektor har en viktig roll som förutsättningskapare för innovationer inom den egna verksamheten, men också som beställare och som initiativtagare till mötesplatser och samverkanssatsningar.

Innovationer skapas inte endast genom ny kunskap utan är ofta ny användning av existerande kunskap. Vi ska därför stimulera nya kombinationer av tillgänglig kunskap och förmåga. Detta gäller särskilt i gränslandet mellan stora, medelstora och mindre bolag.

Forsknings- och Innovationsrådet (FIRS)

Soundingboard Innovation i Skåne (SIS)

Vi har identifierat ett behov av att stärka förmågan inom sälj- och marknad. Detta gäller särskilt små och medelstora företag. En satsning för att stärka dessa förmågor bör därför genomföras.

Genomförande

Som nämns i inledningen ska en konkretisering av gemensamma mål och insatser sammanföras i en samhandlingsplan.

Samhandlingsplanen ska beskriva koordineringen eller de handlingar som sker gemensamt av regionala, nationella och internationella aktörer där utmaningen, problemet och innovationsprocessen är samägd. Ingen enskild aktör äger hela frågan, problemet eller affären. Ingen har heller ensam förmågan att samla all kunskap. Innovationskraften skapas därför när aktörer genom samspel i nätverk eller fastare konstellationer samarbetar och fattar kollektiva beslut. På detta sätt skapas systeminnovationer, och vi blir effektivare.

Samhandlingsplan

En internationell samhandlingsplan ska tas fram. Samhandlingsplanen ska till del byggas i programform där nationella aktörer som VINNOVA och Tillväxtverket tillsammans med regeringen ska bjudas in till diskussioner om utformningen. Erfarenheter och lärdomar från nationella program som VINNVÄXT, Tillväxtverkets klusterprogram och BSR Stars ska tas tillvara. Målet är att den internationella samhandlingsplanen ska bli en del av den nationella innovationsstrategin och att den ska bli ett återkommande bidrag till regeringens forsknings- och innovationspropositioner. Möjligheten att se samhandlingsplanen som ett "flaggskepp" i den nationella och europeiska innovationsstrategin bör diskuteras.

Den internationella samhandlingsplanen ägs gemensamt av Forsknings- och Innovationsrådet i Skåne (FIRS) och Soundingboard Innovation i Skåne (SIS). Samhandlingsplanen måste vara öppen, transparent och ge stort utrymme samt inspirera till aktiviteter. Alla som vill ska självklart ansluta och ställa sig bakom ett viktigt gemensamt arbete för regionen.